

**ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ**

ГРИШКО ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ

УДК 342.951:347.964.1

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ОРГАНІВ
ТА ОСІБ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ
СУДОВИХ РІШЕНЬ І РІШЕНЬ ІНШИХ ОРГАНІВ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Державному науково-дослідному інституті Міністерства внутрішніх справ України.

Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
КРИВОЛАПЧУК Володимир Олексійович,
Державний науково-дослідний інститут
Міністерства внутрішніх справ України,
директор інституту.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України
ТЕРЕЩУК Олександр Дмитрович,
Одеська обласна державна адміністрація,
перший заступник голови облдержадміністрації;

кандидат юридичних наук, доцент
БРАТЕЛЬ Сергій Григорович,
Національна академія внутрішніх справ,
професор кафедри адміністративної діяльності.

Захист відбудеться «27» червня 2018 року о 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.732.01 Державного науково-дослідного інституту Міністерства внутрішніх справ України за адресою: 01011, м. Київ, пров. Євгена Гуцала, 4а.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Державного науково-дослідного інституту Міністерства внутрішніх справ України за адресою: 01011, м. Київ, пров. Євгена Гуцала, 4а.

Автореферат розіслано «26» травня 2018 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Т.А. Плугатар

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Виконання судових рішень становить завершальну стадію судового розгляду, ефективність якої визначає ефективність судової системи загалом. Невиконання чи неналежне виконання судових рішень та рішень інших органів зводять нанівець систему правосуддя в країні, порушує право кожного на справедливий суд, передбачене ст. 6 Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод.

Система органів виконання судових рішень, успадкована Україною від СРСР, уже з перших років незалежності виявила свою неспроможність виконувати покладені на неї функції, що обумовило її реформування і створення Державної виконавчої служби України (далі – ДВС) як незалежного від суду органу. Правове забезпечення адміністративно-правового статусу ДВС розвивалося поступово й не завжди ефективно, оскільки соціально-економічні умови у країні змінювалися так швидко, що законодавець не встигав своєчасно реагувати на них. Проблеми неналежного правового врегулювання адміністративно-правового статусу ДВС (неспроможність законодавчого визначення прав та обов'язків державних виконавців таким чином, щоб, з одного боку, забезпечити швидке та повне виконання судового рішення, а з іншого, – забезпечити дотримання прав та свобод боржників) поєдналися з проблемами економічного та організаційного характеру діяльності ДВС (відсутністю належного матеріально-технічного забезпечення, кадровим недобором, надлишковим навантаженням на державних виконавців тощо), що обумовило низьку результативність роботи ДВС. За статистичними даними, виконавчі документи в Україні реалізовувалися в межах від 50 % до 65 %, а за сумами, що підлягали стягненню, – від 4 до 18 %. Як наслідок, зросла кількість стягувачів до Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) та до адміністративних судів України із приводу вчинення або ухилення від вчинення органами ДВС дій, спрямованих на виконання судового рішення. У суспільстві сформувалося негативне бачення роботи державних виконавців та ДВС, що українською негативно позначилося на авторитеті державної влади в цілому.

Проблемам примусового виконання судових рішень в Україні присвятили свій науковий доробок такі вчені як: Ч.Н. Азімов, В.А. Бабич, Д.М. Бахрах, Ю.В. Білоусов, Д.Х. Валеєв, А.С. Васильєв, Ю.Г. Вдовіна, М.В. Голуб, Є.М. Гришко, О.С. Гусарова, І.В. Зозуля, Р.А. Калюжний, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, С.П. Корнейчук, В.А. Кройтор, С.Ю. Лобанцев, В.П. Нарібельний, О.В. Негодченко, В.А. Селєзньєв, С.Я. Фурса, В.Д. Чернадчук, К.В. Шкарупа та інші. У їх працях запропоновано шляхи реформування національного законодавства задля вдосконалення інституту примусового виконання судових рішень в Україні, з-поміж яких не останнє місце посіла пропозиція щодо введення в Україні змішаної системи виконавчого провадження, яка передбачала можливість виконання судових рішень як державними, так і приватними виконавцями.

Безпосередньо адміністративно-правовий статус органів ДВС та державних виконавців розглядали А.М. Авторгов, Ф.В. Бортняк, Б.М. Гук, Р.В. Ігонін, О.С. Клименко, Л.В. Крупнова, П.В. Макушев, А.І. Перепелиця, Н.А. Сергієні,

Г.В. Стаднік, О.О. Чумак, С.В. Щербак та інші науковці, доробок яких став науковим підґрунтям для визначення напрямів реформування національного законодавства з метою вдосконалення адміністративно-правового статусу органів ДВС та державних виконавців.

Практика розгляду ЄСПЛ позовів українських стягувачів про невиконання або неналежне виконання судових рішень та рішень інших органів на їх користь, збільшення навантаження на адміністративні суди внаслідок збільшення кількості позовів із приводу вчинення або ухилення від вчинення органами ДВС дій, спрямованих на виконання судового рішення, громадська та наукова думка обумовили необхідність реформування системи виконання судових рішень в Україні, яке почало відбуватися з часу прийняття законів України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» від 02.06.2016 № 1403-VIII (далі – Закон №1403-VIII), «Про виконавче провадження» від 22.07.2016 № 1404-VIII (далі – Закон № 1404-VIII). У зазначених нормативно-правових актах істотно змінювалися підходи до адміністративно-правового статусу ДВС та державних виконавців, було запроваджено змішану систему виконавчого провадження – у виконавчу систему України введено нову особу, яка може здійснювати примусове виконання судових рішень та рішень інших органів, – приватного виконавця.

Утім, довгоочікувані зміни у системі виконавчого провадження не забезпечили належного рівня виконання судових рішень та рішень інших органів. Рівень виконання судових рішень в Україні в 2017 році сягнув 18 %, що свідчить про відсутність збільшення реальних показників виконання судових рішень і суттєве поступання показникам країн Європейського Союзу (далі – ЄС), де виконання судових рішень сягає 50–65 %.

З-поміж правових проблем, які обумовлюють неефективність виконавчого провадження в Україні, незважаючи на реформування та суттєве оновлення законодавства й упровадження змішаної системи виконавчого провадження, не останнє місце посіли недосконалість правового врегулювання адміністративно-правового статусу органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів, неврахування норм законодавства ЄС при розробленні та нормативному закріпленні принципів діяльності таких органів та осіб, встановлення майже однакових вимог до адміністративної правосуб'єктності державних та приватних виконавців, закріплення більш суворої відповідальності для державних виконавців як осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів, ніж для приватних виконавців тощо. Усе зазначене й обумовило актуальність теми дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконується з урахуванням положень засадничих і програмних документів, а саме: Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015, Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, затвердженої Указом Президента України від 20.05.2015 № 276/2015, Пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки на період до 2020 року, визначених Законом України від 11.07.2001 № 2623-III.

Обраний напрям дисертації є складовою частиною науково-дослідної роботи «Сучасні тенденції реформування юридичної освіти та науки в Україні» (державний реєстраційний номер 0115U003318), передбаченої Планом науково-дослідних та дослідно-конструкторських (експериментальних) робіт Державного науково-дослідного інституту МВС України.

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертації полягає в тому, щоб на основі здобутків вітчизняної та зарубіжної правничої науки, законодавства ЄС, рішень ЄСПЛ, а також чинного законодавства України розкрити сутність та проблеми адміністративно-правового статусу органів і осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів, і визначити перспективні напрями його вдосконалення.

Відповідно до поставленої мети визначено основні *завдання* дисертації:

- проаналізувати загальнотеоретичні підходи до визначення поняття й елементів структури адміністративно-правового статусу органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів;
- дослідити принципи адміністративно-правового статусу органів і осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів;
- розглянути правосуб'єктність органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів;
- охарактеризувати права та обов'язки органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів;
- дослідити відповідальність державних органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів за їх невиконання чи неналежне виконання;
- з'ясувати відповідальність приватних виконавців за невиконання судових рішень і рішень інших органів;
- сформулювати пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України, у якому закріплюється адміністративно-правовий статус органів та осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають при виконанні судових рішень та рішень інших органів.

Предмет дослідження – адміністративно-правовий статус органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становлять положення діалектики як загальнонаукового методу пізнання явищ об'єктивної дійсності, інші загальнонаукові та спеціальні методи.

Застосування логічного методу дозволило визначити елементи адміністративно-правового статусу органів та осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів (підрозділи 1.1, 1.2). Метод семантичного аналізу застосовано для з'ясування змісту понять «правовий статус», «адміністративно-правовий статус», «повноваження», «права та обов'язки» тощо (підрозділи 1.1, 2.2). Структурно-функціональний метод застосовувався для аналізу системи, структури, повноважень органів, які здійснюють примусове виконання судових рішень (підрозділ 2.2). Застосування методів аналізу і синтезу дало змогу дослідити принципи

діяльності органів та осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень, та їх відповідальність за невиконання чи неналежне виконання судових рішень (підрозділи 1.2, 3.1, 3.2). У процесі аналітичного огляду нормативно-правових актів ЄС та досвіду зарубіжних країн щодо визначення адміністративно-правового статусу органів та осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів, було використано порівняльний метод, що дало можливість сформулювати рекомендації для вдосконалення законодавства України, у якому закріплюється адміністративно-правовий статус органів та осіб, котрі здійснюють примусове виконання судових рішень (підрозділи 1.2, 2.2). Указані методи використовувалися у взаємозв'язку та взаємозалежності, що дозволило забезпечити повноту, усебічність та об'єктивність дослідження.

Науково-теоретичне підґрунтя дисертації склали наукові праці вчених у галузі адміністративного права, адміністративного процесу, загальної теорії держави і права, теорії управління, інших галузевих правових наук, у тому числі зарубіжних учених.

Нормативно-правову базу дослідження склали Конституція України, закони № 1404-VIII та № 1403-VIII, інші закони та підзаконні нормативні акти, якими регулюється адміністративно-правовий статус органів та осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів, нормативно-правові акти ЄС.

Емпіричну та інформаційну основу дисертації становлять статистичні матеріали, офіційна інформація Міністерства юстиції України щодо виконання судових рішень та рішень інших органів, дані Державного реєстру судових рішень, узагальнення судової практики, рішення ЄСПЛ, Конституційного суду України, довідкова література, публікації в періодичних виданнях, навчально-методичні напрацювання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним з перших в Україні монографічних досліджень, у якому комплексно, з урахуванням сучасних методів пізнання, здобутків вітчизняної та зарубіжної правничої науки, європейського й національного законодавства України, розкрито адміністративно-правовий статус органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів, і визначено перспективні напрями його вдосконалення. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків, запропонованих особисто здобувачем. Основні з них такі:

вперше:

– проаналізовано адміністративну правосуб'єктність приватних виконавців, досліджено спеціальні вимоги, що пред'являються до кандидатів у приватні виконавці, та здійснено їх порівняльний аналіз з вимогами до кандидатів у державні виконавці, що дозволило розробити низку додаткових вимог до кандидатів у приватні виконавці й запропонувати шляхи вдосконалення механізму отримання свідоцтва приватного виконавця;

– охарактеризовано відповідальність приватних виконавців за їх рішення, дії чи бездіяльність та завдану третім особам шкоду під час здійснення примусового виконання судових рішень та рішень інших органів залежно від її виду

(дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну, кримінальну), визначено особливості кожного виду відповідальності, що можуть застосовуватися до приватних виконавців як до осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів;

– на підставі юридичного аналізу складу адміністративних правопорушень, передбачених Кодексом про адміністративні правопорушення України, доведено, що до адміністративної відповідальності державні виконавці можуть притягуватися лише за скоєння адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 212-3 цього Кодексу, і запропоновано шляхи вдосконалення механізму притягнення таких осіб до вказаної відповідальності;

– проведено порівняльний аналіз видів відповідальності, до якої можуть притягуватися державні та приватні виконавці, на підставі чого відзначено більш суворий підхід законодавця до відповідальності державних виконавців;

удосконалено:

– принципи діяльності органів та осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів, з урахуванням принципів діяльності таких органів, закріплених у Рекомендаціях Rec (2003)17 щодо примусового виконання та Рекомендаціях Rec (2003)16 щодо виконання рішень адміністративних і судових органів у галузі адміністративного права Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам, ухвалених Комітетом Міністрів Ради Європи 09.09.2003;

– визначення органів та осіб, що здійснюють примусове виконання рішень суду та інших органів в Україні, з урахуванням оновленого законодавства (норм Законів № 1403-VIII і № 1404-VIII та прийнятих відповідно до них підзаконних актів) та запровадження інституту приватних виконавців;

– характеристику дисциплінарної відповідальності державних виконавців як осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень, аналіз дисциплінарних проступків, які можуть скоїти такі виконавці при примусовому виконанні судових рішень та санкцій, що можуть застосовуватися до них за вчинення дисциплінарних проступків;

– аргументацію позиції щодо того, що Дисциплінарна комісія приватних виконавців та Кваліфікаційна комісія приватних виконавців не належать до органів, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів;

– правовий аналіз складу кримінальних злочинів, за вчинення яких можуть притягуватися до кримінальної відповідальності державні виконавці (ст. 366, 367, 368, ч. 2 ст. 382 Кримінального кодексу України) та приватні виконавці (ст. 365-2 та ч. 1 ст. 382 Кримінального кодексу України);

дістали подальшого розвитку:

– характеристика адміністративно-правового статусу органів та осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень, як галузевого статусу, що конкретизує загальний статус таких органів та осіб нормами адміністративного законодавства, а також аргументація щодо віднесення до його елементів правосуб'єктності, прав і обов'язків та відповідальності;

– дослідження адміністративної правосуб'єктності державних виконавців як осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів;

– аналіз повноважень державних органів, що здійснюють виконання судових рішень та рішень інших органів (Міністерства юстиції України, Департаменту державної виконавчої служби, управлінь державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі, відділів примусового виконання рішень та відділів державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, у областях, містах Києві та Севастополі) як елементу їх адміністративно-правового статусу;

– дослідження прав та обов'язків державних і приватних виконавців згідно з нормами законів № 1403-VIII і 1404-VIII, їх порівняння із правами та обов'язками державних виконавців згідно із Законом «Про виконавче провадження» від 24.03.1998 № 202/98-ВР, що дозволило виявити основні зміни в цьому питанні й порівняти права та обов'язки державних та приватних виконавців;

– обґрунтування необхідності внесення змін та доповнень до законів України № 1403-VIII, «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус», до Кодексу про адміністративні правопорушення України, Кодексу професійної етики приватних виконавців та Статуту Асоціації приватних виконавців, розроблення та прийняття підзаконних нормативно-правових актів.

Практичне значення одержаних результатів. Сформульовані й викладені в дисертації положення, узагальнення, висновки та рекомендації мають як загальнотеоретичне, так і прикладне значення для розвитку науки адміністративного права та практики застосування відповідних норм, і можуть бути використані у:

– *науково-дослідній роботі* – як основа для подальшого проведення теоретичного пошуку щодо вирішення проблем, пов'язаних із визначенням адміністративно-правового статусу органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів (акт впровадження від 26.06.2017);

– *правотворчій роботі* – для підготовки та уточнення ряду законодавчих та підзаконних актів, якими врегульовується адміністративно-правовий статус органів та осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів (акт впровадження від 23.08.2017);

– *навчально-методичному процесі* – при викладанні навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», а також при підготовці навчально-методичних комплексів із указаних дисциплін.

Особистий внесок здобувача. Дослідження виконано дисертантом самостійно, із використанням новітніх здобутків вітчизняної та зарубіжної науки адміністративного права. Усі викладені в ньому положення й висновки обґрунтовано на основі власних досліджень автора. Ідеї та розробки, що належать співавторові публікації «Вимоги до осіб приватних та державних виконавців: порівняльно-правовий аналіз», здобувачем не використовувалися. Власні теоретичні розробки здобувача в опублікованій у співавторстві науковій праці за темою дисертації становлять понад 50 %.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації, теоретичні та практичні висновки й рекомендації оприлюднено в доповідях та повідомленнях на міжнародних науково-практичних конференціях та круглих столах: «Реформування правоохоронної системи України» (Київ, 20 червня 2014 р.), «Актуальні завдання та напрями розвитку юридичної науки в ХХІ столітті» (Львів, 21–22 жовтня 2016 р.), «Проблеми та стан дотримання захисту прав людини в Україні» (Львів, 18–19 серпня 2017 р.), «69-а річниця прийняття Загальної декларації прав людини» (Київ, 11 грудня 2017 р.), «Сучасні проблеми правової системи та державотворення в Україні» (Запоріжжя, 23–24 лютого 2018 р.).

Публікації. Основні положення і висновки дисертації знайшли своє відображення у 12 публікаціях, з яких: 6 – статті, надруковані в наукових фахових виданнях України в галузі юридичних наук, 1 – стаття в іноземному науковому виданні, 5 – тези наукових повідомлень та доповідей, виданих за результатами проведення міжнародних науково-теоретичних і науково-практичних конференцій та круглих столів.

Структура дисертації відповідає предмету, меті, завданням та методології дослідження й дає можливість детально розкрити тему. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, які об'єднують шість підрозділів, висновків, списку використаних джерел (260 найменувань) та додатків. Повний обсяг дисертації становить 250 сторінок, із яких основний текст – 215 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, указано на зв'язок роботи з науковими програмами, планами, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методологічні та теоретичні засади, висвітлено наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів, наведено дані про апробацію та публікацію результатів дисертації.

Розділ 1 «Теоретико-правові основи адміністративно-правового статусу органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» містить два підрозділи.

У *підрозділі 1.1 «Загальнотеоретичні підходи до визначення поняття й елементів структури адміністративно-правового статусу органів та осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів»* проаналізовано наукові позиції щодо визначення поняття адміністративно-правового статусу таких осіб і визначення його елементів. Аналіз наукового доробку за зазначеним питанням свідчить про те, що науковці при формуванні визначення та структури адміністративно-правового статусу органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів, ґрунтувалися на основних аспектах правового статусу як юридичної категорії. Досліджено наукові підходи до категорії «правовий статус» та його елементів, підтримано позицію Ю.В. Стефанюк, О.М. Харитонова, А.М. Колодія та ін., які до таких елементів відносять правосуб'єктність, права і обов'язки та відповідальність. Здійснено аналіз сучасних теоретичних уявлень про сутність адміністративно-

правового статусу як виду правового статусу, обрано позицію щодо його визначення через елементи його структури. З урахуванням підтриманої позиції щодо елементів правового статусу, автор долучився до думки О.М. Бандурки, В.М. Горшенєва, В.І. Новосьолова, які до елементів адміністративно-правового статусу відносять правосуб'єктність, права й обов'язки та відповідальність.

У підрозділі 1.2 «Принципи адміністративно-правового статусу органів і осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів» автор, продовжуючи дослідження елементів адміністративно-правового статусу органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів, аналізує принципи діяльності таких органів та осіб. Проаналізовано співвідношення категорій «принципи діяльності виконавчої служби» і «принципи виконавчого провадження». Простежено генезис наукової думки з цього питання протягом останнього десятиріччя та її вплив на законодавче врегулювання принципів діяльності органів виконавчої служби (врахування при розробленні Закону № 1403-VIII). Указано, що через неоднозначність наукових підходів, відсутність однаковості в наукових поглядах щодо питання визначення принципів діяльності ДВС науковий доробок щодо визначення принципів діяльності органів та осіб, які здійснюють виконання судових рішень та рішень інших органів, використано законодавцем при розробленні положень ст. 4 Закону № 1403-VIII лише частково. Аргументовано, що подальший напрям досліджень з цього питання повинен ґрунтуватися на аналізі нормативних актів ЄС, бо, враховуючи євроінтеграційні прагнення України, подальший напрям удосконалення законодавства у сфері примусового виконання судових рішень в Україні повинен бути спрямований на гармонізацію вітчизняного законодавства із законодавством ЄС. Проаналізовано керівні принципи примусового виконання, що застосовуються до цивільних справ (включаючи комерційні, споживацькі, трудові й сімейні спори), закріпленими в Рекомендаціях Rec (2003)17, та керівні принципи за адміністративними справами, закріпленими в Рекомендаціях Rec (2003)16. Здійснено порівняння цих принципів з принципами діяльності органів та осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень, закріпленими у Законі № 1403-VIII, на підставі чого сформульовано пропозиції щодо вдосконалення принципів діяльності таких органів у вітчизняному законодавстві відповідно до законодавства ЄС. Констатовано, що в Рекомендаціях Rec (2003)17 та Rec (2003)16 закріплено процедурні принципи та статусні принципи. Аргументовано, що статусні принципи й виступають елементом адміністративно-правового статусу органів та осіб, які здійснюють виконання судових рішень та рішень інших органів.

Розділ 2 «Правові засади основних елементів адміністративно-правового статусу органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» складається із двох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Адміністративна правосуб'єктність органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» на підставі аналізу національного законодавства визначено систему органів примусового виконання судових рішень, що функціонує в Україні на сучасному етапі. Досліджено наукові підходи до визначення ознак таких органів, які

характеризують їх правосуб'єктність. Указано, що правосуб'єктність зазначених органів розпочалася з моменту прийняття рішення відповідного органу про його створення.

Визначено, що правосуб'єктність фізичних осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів (державних та приватних виконавців), складається з загальної та спеціальної (адміністративної) правосуб'єктності. Адміністративна правосуб'єктність передбачає, що особа відповідає спеціальним, визначеним адміністративним законодавством вимогам, що забезпечують її здатність виступати учасником адміністративно-правових правовідносин. Проаналізовано спеціальні, визначені адміністративним законодавством України вимоги до кандидатів у державні/приватні виконавці як учасників адміністративних правовідносин, що обумовлюють особливості їх адміністративно-правового статусу. Досліджено вимоги, які пред'являються до осіб державних/приватних виконавців у Рекомендаціях Res (2003)17 та Res (2003)16, а також у законодавстві зарубіжних країн.

Здійснено порівняльний аналіз вимог, що пред'являються національним законодавством до осіб приватних та державних виконавців, указано, що вимоги до осіб приватних виконавців, розроблені законодавцем, не надто різняться від вимог до осіб державних виконавців і в певних випадках мають формальний характер.

У підрозділі 2.2 «Права й обов'язки органів та осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів» досліджено повноваження державних органів, що здійснюють примусове виконання судових рішень. Проаналізовано співвідношення категорій «повноваження» та «права і обов'язки», підтримано позицію, згідно з якою «повноваження» охоплюють як права, так і обов'язки цих органів. Визначено, що крім повноважень з безпосереднього забезпечення організації здійснення примусового виконання судових рішень та рішень інших органів, державні органи виконавчої служби мають ряд інших повноважень, серед яких не останню роль відіграють організація діяльності безпосередніх державних виконавців судових рішень та рішень інших органів та контроль за їх діяльністю. Аргументовано, що Дисциплінарна комісія приватних виконавців та Кваліфікаційна комісія приватних виконавців не належать до органів, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів.

Досліджено права та обов'язки державних і приватних виконавців, закріплені національним законодавством, порівняно їх із правами та обов'язками державних/приватних виконавців, визначених у Рекомендаціях Res (2003)17 та Res (2003)16.

Розділ 3 «Відповідальність осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» містить два підрозділи.

У підрозділі 3.1 «Дисциплінарна та цивільно-правова відповідальність державних і приватних виконавців за свої рішення, дії чи бездіяльність і завдану третім особам шкоду під час здійснення примусового виконання судових рішень та рішень інших органів» проаналізовано види дисциплінарних проступків, за які можуть притягуватися до дисциплінарної відповідальності державні та приватні

виконавці, визначено, які з таких проступків державні та приватні виконавці можуть вчиняти як особи, що здійснюють примусове виконання судових рішень. Узагальнено види стягнень, які покладаються на державних та приватних виконавців за вчинення дисциплінарних проступків. Досліджено порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності державних та приватних виконавців. Визначено проблеми й запропоновано шляхи вдосконалення порядку притягнення до дисциплінарної відповідальності приватних виконавців за дисциплінарні проступки під час здійснення примусового виконання судових рішень та рішень інших органів.

Зазначено, що за рішення, дії чи бездіяльність та завдану третім особам шкоду під час здійснення примусового виконання судових рішень та рішень інших органів державних виконавців цивільно-правову відповідальність несе держава (оскільки така шкода відшкодовується за рахунок держави), а до державних виконавців може бути пред'явлена зворотна вимога (регрес). Указано, що приватний виконавець зобов'язаний укласти договір страхування професійної діяльності й несе цивільно-правову відповідальність за рішення, дії чи бездіяльність та завдану третім особам шкоду під час здійснення примусового виконання судових рішень та рішень інших органів у рамках цього договору.

У підрозділі 3.2 «Адміністративна та кримінальна відповідальність державних та приватних виконавців як осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів» визначено, що згідно з науковою позицією О.В. Негодченка, Т.В. Корнякової, В.П. Макушева тощо, державні виконавці можуть притягуватися до відповідальності за ст. ст. 184-1, 186, ст. 212-3 КУпАП. Проаналізовано склад зазначених правопорушень, на підставі чого вказано, що внаслідок оновлення законодавства державні виконавці не можуть притягуватися до адміністративної відповідальності за ст. 184-1, ст. 186 та всіма частинами ст. 212-3 КУпАП, крім 4. Досліджено судову практику притягнення державних виконавців до відповідальності за ч. 4 ст. 212-3 КУпАП. Відзначено, що приватні виконавці до адміністративної відповідальності не притягуються взагалі. Здійснено аналіз складу кримінальних злочинів, за вчинення яких можуть притягуватися до кримінальної відповідальності державні та приватні виконавці.

ВИСНОВКИ

Системний аналіз здобутків вітчизняної та зарубіжної правничої науки, законодавства ЄС, рішень ЄСПЛ, а також чинного законодавства України, яким регулюється адміністративно-правовий статус органів та осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів, дозволив дійти певних теоретичних висновків та внести низку пропозицій щодо вдосконалення чинних нормативно-правових актів.

1. Адміністративно-правовий статус являє собою галузевий вид правового статусу, що характеризує особливості прав та обов'язків стосовно певної сфери суспільних відносин і конкретизує загальний статус нормами адміністративного законодавства. Елементами адміністративно-правового статусу органів та осіб, що

здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів, є правосуб'єктність цих органів, їх права та обов'язки, відповідальність осіб за свої рішення, дії чи бездіяльність і завдану третім особам шкоду при виконанні таких рішень, а також статусні принципи діяльності.

2. Принципи діяльності органів та осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів, відповідно до Рекомендації Rec (2003)17 щодо примусового виконання та Рекомендації Rec (2003)16 щодо виконання рішень адміністративних і судових органів у галузі адміністративного права Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам, ухвалених Комітетом Міністрів Ради Європи 09.09.2003 на 851-му засіданні заступників міністрів, поділяються на процедурні (притаманні процедурі примусового виконання) та статусні (притаманні правовому статусу органів та осіб, які здійснюють примусове виконання). До процедурних принципів належать принципи: 1) законності; 2) верховенства права; 3) прозорості; 4) співрозмірності (пропорційності); 5) розумності строків; 6) гуманізму; 7) співпраці сторін при примусовому виконанні судових рішень. До статусних принципів належать принципи: 1) компетентності; 2) законності; 3) об'єктивності; 4) відповідальності; 5) належного матеріального забезпечення.

3. До органів, що здійснюють примусове виконання рішень суду та інших органів в Україні, належать Міністерство юстиції України, органи державної виконавчої служби (Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України, регіональні органи (управління державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі) та територіальні органи (відділи державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі).

До осіб, що здійснюють примусове виконання рішень суду та інших органів, належать державні та приватні виконавці.

4. Правосуб'єктність державних та приватних виконавців складається із загальної та спеціальної (адміністративної) правосуб'єктності. Загальна правосуб'єктність державних/приватних виконавців передбачає, що особа відповідає загальним цивільним вимогам до право- та дієздатності осіб, що забезпечує її здатність виступати учасником правовідносин. Адміністративна правосуб'єктність передбачає, що особа відповідає спеціальним, визначеним адміністративним законодавством вимогам, які забезпечують її здатність виступати учасником адміністративно-правових правовідносин.

Спеціальні, визначені адміністративним законодавством вимоги до державних/приватних виконавців як учасників адміністративних правовідносин обумовлюють особливості адміністративно-правового статусу цих виконавців. Вимоги, встановлені законодавцем до осіб – кандидатів у державні і приватні виконавці, є: а) частково спільними; б) такими, що встановлюються виключно для особи кандидатів у державні виконавці; в) такими, що встановлюються виключно до особи кандидатів у приватні виконавці.

5. Уведення інституту приватних виконавців в Україні стало предметом тривалої дискусії в суспільстві; важливе місце серед аргументів на користь упровадження цього інституту, зокрема, посіло те, що до кандидатів у приватні виконавці буде встановлено більш серйозні вимоги, ніж до кандидатів у державні виконавці, що забезпечить залучення у професію висококваліфікованих та високоморальних осіб, які зможуть розв'язати низку, проблем, пов'язаних із примусовим виконанням судових рішень та рішень інших органів. Аналіз вимог, закріплених у законодавстві, які пред'являються до осіб приватних виконавців, та їх порівняння з вимогами до осіб державних виконавців свідчить про те, що вимоги до перших, розроблені законодавцем, не надто різняться від вимог до осіб державних виконавців і в деяких випадках мають формальний характер.

До кандидатів у приватні виконавці доцільно законодавчо закріпити ряд додаткових вимог: 1) наявність високих особистих та ділових якостей; 2) відсутність рішення суду щодо позбавлення права займатися діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави або обіймати відповідні посади; 3) скасування «реабілітуючих» строків, по закінченні яких особа, що вчинила дії, які опосередковано свідчать про невідповідність її особистих та моральних якостей стандартам приватних виконавців, може претендувати на здійснення повноважень приватного виконавця.

Механізм отримання свідоцтва приватного виконавця доречно вдосконалити шляхом: 1) введення перевірки відомостей щодо репутації кандидата через систему рекомендацій та співбесід; 2) запровадження механізму апеляції на результати кваліфікаційного іспиту; 3) закріплення законодавчої вимоги щодо внесення інформації про визнання недієздатності чи обмеження дієздатності до Єдиного державного демографічного реєстру та документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус.

6. Повноваження Мін'юсту України як органу, що здійснює примусове виконання судових рішень та рішень інших органів, спрямовані на: 1) організацію, контроль та здійснення примусового виконання судових рішень та рішень інших органів; 2) організацію діяльності та контроль за діяльністю підпорядкованих органів виконавчої служби, державних та приватних виконавців; 3) забезпечення міжнародного співробітництва.

Повноваження Департаменту державної виконавчої служби на сучасному етапі остаточно не визначені, оскільки немає нормативно-правового акту, у якому закріплюється адміністративно-правовий статус зазначеного Департаменту.

Повноваження Управління державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі спрямовані на забезпечення організації здійснення примусового виконання судових рішень та рішень інших органів, а також організаційне, кадрове, інформаційне, матеріальне забезпечення діяльності відділів примусового виконання рішень та відділів державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі та контроль за такою діяльністю. Повноваження вказаних

відділів спрямовані на забезпечення організації здійснення примусового виконання судових рішень та рішень інших органів і організаційне, кадрове, інформаційне, матеріальне забезпечення діяльності державних виконавців, що працюють у таких відділах.

Дисциплінарна комісія приватних виконавців та Кваліфікаційна комісія приватних виконавців не належать до органів, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів, оскільки, незважаючи на те, що певні повноваження із забезпечення виконавчого провадження зазначені органи виконують, проте безпосередніх повноважень із забезпечення виконання таких рішень законодавець на них не покладає.

7. Оновлення законодавства у сфері виконавчого провадження незначною мірою торкнулося прав та обов'язків виконавців. Перелік прав виконавців розширено правами самостійно прийняти рішення про відтермінування та розстрочку виконання рішення, звертатися до суду з поданням про примусове проникнення до житла чи іншого володіння боржника – фізичної або іншої особи, у якої перебуває майно боржника чи майно та кошти, що належать боржникові, від інших осіб та про застосування до боржника, який без поважних причин не з'явився за викликом виконавця, приводу. Оновлення прав виконавців обмежилось розширенням осіб, яким виконавці зобов'язані надавати можливість ознайомлення з матеріалами виконавчого провадження (до них віднесено прокурора), підкреслено необхідність дотримання процесуальних строків при розгляді заяв сторін, інших учасників виконавчого провадження та їхніх клопотань та розширено підстави для самовідводу виконавців. Права та обов'язки приватних та державних виконавців суттєво не різняться в частині виконання ними судових рішень та рішень інших органів.

8. До державних і приватних виконавців за їх рішення, дії чи бездіяльність та завдану третім особам шкоду під час здійснення примусового виконання судових рішень і рішень інших органів можуть застосовуватися дисциплінарна, цивільно-правова (матеріальна), адміністративна та кримінальна відповідальність.

До дисциплінарної відповідальності державні виконавці можуть притягуватися за скоєння дисциплінарних проступків, до яких належать: невиконання або неналежне виконання посадових обов'язків, актів органів державної влади, наказів (розпоряджень) та доручень керівників, прийнятих у межах їхніх повноважень; перевищення службових повноважень, якщо воно не містить складу злочину або адміністративного правопорушення; використання повноважень в особистих (приватних) інтересах або в неправомірних особистих інтересах інших осіб; прийняття державним службовцем необґрунтованого рішення, що спричинило порушення цілісності державного або комунального майна, незаконне їх використання або інше заподіяння шкоди державному чи комунальному майну, якщо такі дії не містять складу злочину або адміністративного правопорушення; прийняття державним службовцем рішення, що суперечить закону або висновкам щодо застосування відповідної норми права, викладеним у постановках Верховного Суду, щодо якого судом винесено окрему ухвалу. До державних виконавців як осіб, що здійснюють примусове виконання

судових рішень та рішень інших органів, за вчинення дисциплінарних проступків можуть застосовуватися дисциплінарні стягнення у вигляді догани, попередження про неповну службову відповідальність, відсторонення від виконання службових обов'язків та звільнення.

Відносно державних виконавців створено ефективну, чітку та прозору систему притягнення до дисциплінарної відповідальності їх за рішення, дії чи бездіяльність під час здійснення примусового виконання судових рішень та рішень інших органів, визначено конкретні стягнення за вчинення конкретних дисциплінарних проступків, що, з одного боку, перешкоджає зловживанням з боку керівників ДВС, забезпечує законність притягнення державних виконавців до відповідальності та захищає їх інтереси, а з іншого, – не створює правових колізій, які б надавали державному виконавцю можливості, використовуючи їх, звертатися до суду, оспоруючи накладене на нього дисциплінарне стягнення.

9. Порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності приватних виконавців за їх рішення, дії чи бездіяльність під час здійснення примусового виконання судових рішень та рішень інших органів, наразі перебуває на стадії формування й позбавлений чіткості та прозорості. Відсутність низки нормативних актів, розпливчастість у формулюваннях і декларативний характер низки норм Закону № 1403-VIII призводять до того, що фактично обрання виду стягнення за дисциплінарні проступки приватних виконавців залишається на розсуд Дисциплінарної комісії приватних виконавців.

Удосконалення порядку притягнення до дисциплінарної відповідальності приватних виконавців за їх рішення, дії чи бездіяльність під час здійснення примусового виконання судових рішень та рішень інших органів потребує: 1) закріплення у Законі № 1403-VIII переліку всіх видів діяльності, що є несумісними з діяльністю приватного виконавця; 2) офіційного опублікування Кодексу професійної етики приватних виконавців, де було б закріплено перелік дисциплінарних проступків, за які приватні виконавці можуть притягуватися до дисциплінарної відповідальності, та визначено, який саме вид стягнення повинен застосовуватися за той чи інший дисциплінарний проступок; 3) закріплення у Статуті Асоціації приватних виконавців переліку обов'язків, які приватний виконавець повинен виконувати як член цієї асоціації, і чітке визначення того, за невиконання яких з цих обов'язків на нього можуть покладатися дисциплінарні стягнення; 4) розроблення та прийняття Положення про Раду приватних виконавців України, у якому чітко визначити питання, щодо яких зазначена Рада може приймати рішення, котрі будуть обов'язковими для виконання приватними виконавцями, і невиконання яких спричинить накладення дисциплінарного стягнення на приватного виконавця.

10. До цивільно-правової (матеріальної) відповідальності державні виконавці притягуються як боржники за зворотною вимогою (регресом) за свої рішення, дії чи бездіяльність та завдану третім особам шкоду під час здійснення примусового виконання судових рішень та рішень інших органів, унаслідок чого фізичним та юридичним особам було завдано матеріальну чи моральну шкоду, що була відшкодована державою. Порядок відшкодування шкоди державним виконавцем

передбачає два етапи – досудовий (у випадку добровільного відшкодування державним виконавцем державі виплаченого державою відшкодування шкоди, заподіяної цим виконавцем третій особі внаслідок неналежного виконання ним посадових обов'язків) та судовий (у разі відмови державним виконавцем від відшкодування шкоди чи невідшкодування шкоди до встановленого строку в добровільному порядку).

Приватний виконавець за свої рішення, дії чи бездіяльність та завдану третім особам шкоду під час здійснення примусового виконання судових рішень та рішень інших органів несе цивільно-правову відповідальність в рамках укладеного договору страхування професійної діяльності, тобто цивільно-правова відповідальність приватних виконавців залежить від умов укладених ними договорів страхування своєї професійної діяльності. Такий договір укладається з метою забезпечення майнових інтересів третіх осіб, яким заподіяно шкоду внаслідок будь-яких прогалин, недоглядів, необережності і т.ін. приватного виконавця під час здійснення примусового виконання судових рішень та рішень інших органів, яке завдало шкоди третім особам, при цьому мається на увазі, що такий виконавець володіє необхідною компетенцією для провадження цього виду діяльності і ставиться до своїх обов'язків сумлінно, виконуючи всі вимоги, що пред'являються до цієї професії. Обов'язок страхувальника з виплати страхового відшкодування за договором страхування професійної відповідальності приватних виконавців виникає у разі встановлення факту настання страхового випадку у два способи – шляхом визнання його самим приватним виконавцем або встановлення судом. Виплата страхового відшкодування здійснюється на підставі судового рішення, що набрало законної сили, або визнаної приватним виконавцем (страхувальником) чи погодженої страхувальником письмової вимоги (претензії) третьої особи в разі досудового врегулювання події.

11. Істотне оновлення законодавства у сфері виконавчого провадження та застарілість механізму притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення проти порядку управління призвели до того, що серед осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів, до адміністративної відповідальності можуть притягуватися лише державні виконавці за неправомірну відмову в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності, у відповідь на адвокатський запит, запит кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, її палати або члена відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», тобто за скоєння адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 212-3 КУпАП.

Аналіз практики притягнення державних виконавців за ч. 2 ст. 5 ст. 212-3 КУпАП свідчить про те, що його механізм є малоефективним і практично не працює. Для вдосконалення механізму притягнення осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів, доцільно збільшити строк накладення адміністративного стягнення за скоєння адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 212-3 КУпАП до 1 року; удосконалити процедуру провадження (надати голові ради адвокатів Автономної Республіки

Крим, областей, міст Києва та Севастополя або уповноваженому радою члену ради адвокатів право як органу/особі, що склав протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 5 ст. 212-3 КУпАП, і подав матеріали на розгляд суду першої інстанції, право на апеляційне оскарження рішення суду першої інстанції); визначити як суб'єкта адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 212-3 КУпАП, приватного виконавця; передбачити право адвокатів звертатися з адвокатськими запитами до приватних виконавців.

12. До кримінальної відповідальності державні виконавці як особи, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів, можуть притягуватися за зловживання владою або службовим становищем за (ст. 364 КК України), службове підроблення (ст. 366 КК України), службову недбалість (ст. 367 КК України), прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України), умисне невиконання вироку, рішення, ухвали, постанови суду, що набрали законної сили, або перешкоджання їх виконанню (ч. 2 ст. 382 КК України).

Приватні виконавці можуть притягуватися до кримінальної відповідальності лише за зловживання повноваженнями, котрі вони здійснюють як особи, що надають публічні послуги (ст. 365-2 КК України) та умисне невиконання вироку, рішення, ухвали, постанови суду, що набрали законної сили, або перешкоджання їх виконанню (ч. 1 ст. 382 КК України).

13. Відповідальність приватного виконавця є новелою виконавчого провадження в Україні, як і сам інститут приватного виконавця. Через нетривалий термін діяльності приватних виконавців, їх незначне число (лише 80 приватних виконавців внесено до Єдиного реєстру приватних виконавців та розпочали свою роботу), відсутність притягнення таких виконавців стосовно їх відповідальності не набули широкого резонансу правові проблеми їх відповідальності. Проте теоретичний аналіз відповідальності державних та приватних виконавців переконує в тому, що законодавцем встановлена більш сувора відповідальність для державних виконавців, оскільки: 1) види дисциплінарних проступків державних виконавців та стягнень за них більш ширші та чіткіше визначені, ніж для приватних; 2) у випадку притягнення державних виконавців до матеріальної відповідальності, вони «відповідають» всім своїм майном, у той час як приватні виконавці – залежно від умов договору страхування цивільно-правової відповідальності; 3) законодавством закріплено більше видів адміністративних правопорушень та кримінальних злочинів, за вчинення яких можуть бути притягнуті до відповідальності державні виконавці, ніж приватні, і санкції за їх скоєння суворіші для державних виконавців, ніж для приватних.

Установлення більш суворої цивільно-правової, адміністративної та кримінальної відповідальності за рішення, дії чи бездіяльність та завдану третім особам шкоду під час здійснення примусового виконання судових рішень та рішень інших органів щодо державних виконавців в умовах майже однакових вимог до кандидатів у державні та приватні виконавці, прав та обов'язків таких виконавців, а також кадрової недостатності й відсутності належного матеріально-технічного забезпечення в органах ДВС України призведе до відтоку з них компетентних осіб,

які могли б ефективно виконувати судові рішення та рішення інших осіб, у приватну структуру, що, у свою чергу, негативно позначиться як на якості примусового виконання судових рішень, так і на виконавчому провадженні в Україні в цілому.

14.3 метою вдосконалення законодавства України, у якому закріплюється адміністративно-правовий статус органів та осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень, необхідно:

1) до Закону України №1403-VIII слід унести такі зміни:

– доповнити ст. 1.1 «Визначення понять» п. 11 такого змісту: «Вищою юридичною освітою для досягнення цілей цього закону є вища юридична освіта ступеня магістра, здобута в результаті послідовного, системного та цілеспрямованого процесу засвоєння системи правових знань за освітніми програмами вищих навчальних закладів, які під час акредитації визнані такими, що надають освіту, яка відповідає кваліфікаційним вимогам до осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів, а також вища юридична освіта відповідного ступеня, здобута в іноземних державах та визнана в Україні в установленому законом порядку»;

– ч. 1 ст. 18 доповнити словами «...бути здатними за своїми особистими й діловими якостями здійснювати повноваження приватного виконавця»;

– ч. 2 ст. 18 доповнити п. 7 в такій редакції: «яка відповідно до рішення суду позбавлена права займатися діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави, або обіймати відповідні посади»;

– у п. 5 ч. 2 ст. 18 слова «...протягом трьох років з дня прийняття відповідного рішення» вилучити;

– у п. 6 ч. 2 ст. 18 слова «...протягом трьох років з дня звільнення» видалити;

– види дисциплінарних стягнень, які передбачаються за певні проступки приватних виконавців;

– п. 4, 5 ст. 4 вилучити;

– у п. 6 ст. 4 слова «гласності та відкритості виконавчого провадження» замінити на «прозорості виконавчого провадження»;

– з п. 9 ст. 4 слова «...заходів примусового виконання рішень та обсягу вимог за рішеннями» вилучити;

– доповнити п. 10 словами «гуманізму, ефективності та співпраці сторін при примусовому виконанні судових рішень»;

– доповнити п. 11 словами «компетентності, об'єктивності та відповідальності осіб, відповідальних за примусове виконання судових рішень та рішень інших органів»;

– закріпити перелік всіх видів діяльності, що є несумісними з діяльністю приватного виконавця;

2) у Законі України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» внести такі зміни:

– ст. 7 доповнити п. 15 в такій редакції: «визнання особи недієздатною чи частково дієздатною»;

3) до КУпАП внести такі зміни:

– збільшити строк накладення адміністративного стягнення за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 212-3 КУпАП, до 1 року;

– удосконалити процедуру провадження (надати голові Ради адвокатів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя або уповноваженому радою члену Ради адвокатів право як органу/особі, що склав протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 5 ст. 212-3 КпАП України, і подав матеріали на розгляд суду першої інстанції, право апеляційного оскарження рішення суду першої інстанції);

– визначити як суб'єкта адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 212-3 КУпАП, приватного виконавця;

– у ст. 212-3 КУпАП слова «... про засади запобігання і протидії корупції» замінити словами «Про запобігання корупції».

4) до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» внести такі зміни:

– ст. 20 після слів «...посадових і службових осіб...» доповнити словами «...(в тому числі приватних виконавців)»

– ст. 24 після слів «...посадових і службових осіб...» доповнити словами «...(в тому числі приватних виконавців)».

5) у Кодексі професійної етики приватних виконавців:

– закріпити перелік дисциплінарних проступків, за які приватні виконавці можуть притягатися до дисциплінарної відповідальності;

– визначити, який саме вид стягнення повинен застосовуватися за той чи інший дисциплінарний проступок приватного виконавця;

6) у Статуті Асоціації приватних виконавців:

– закріпити перелік обов'язків, які приватний виконавець повинен виконувати як член цієї асоціації, і визначення того, за невиконання яких з цих обов'язків на нього можуть покладатися дисциплінарні стягнення;

7) розробити й затвердити Положення про Раду приватних виконавців України, де закріпити підстави прийняття Радою рішень, що будуть обов'язковими для виконання приватними виконавцями, і невиконання яких з них потягне за собою накладення дисциплінарного стягнення на приватного виконавця;

8) розробити й затвердити нормативно-правовий акт Міністерства юстиції України «Про затвердження Положення про Департамент державної виконавчої служби».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Гришко О.М. Напрями вдосконалення виконавчого провадження в Україні в умовах глобалізації. *Наука і правоохорона*. 2015. № 2. Ч. 2. С. 21–26.

2. Гришко О.М. Класифікація принципів діяльності органів та осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів (з

урахуванням керівних принципів примусового виконання, закріплених законодавством ЄС). *Наука і правоохорона*. 2015. № 3. Ч. 2. С. 27–32.

3. Гришко О.М. Розумність строків виконавчого провадження. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 6. С. 207–210. URL: www.pap.in.ua/6_2017/62.pdf.

4. Гришко О.М. Гармонізація законодавства України у сфері примусового виконання судових рішень та рішень інших органів з законодавством Європейського Союзу. *Наука і правоохорона*. 2017. № 4. С. 30–36.

5. Гришко О.М. Вимоги до приватного виконавця: правові та організаційні проблеми. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 6. Том. 3. С. 184–188.

6. Гришко А.Н. Принципы деятельности органов исполнительной службы и частных исполнителей (по законодательству Украины). *Legea si viata*. 2018. № 4. С. 35–39.

7. Гришко О.М., Криволапчук В.О. Вимоги до осіб приватних та державних виконавців: порівняльно-правовий аналіз. *Наука і правоохорона*. 2018. № 1. С. 9–16.

8. Гришко О.М. Виконавче провадження в системі адміністративного права. *Реформування правоохоронної системи України*: матеріали круглого столу (м. Київ, 20 червня 2014 р.). Київ, 2014. С. 82–85.

9. Гришко О.М. Прозорість діяльності органів та осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів. *Актуальні завдання та напрями розвитку юридичної науки в XXI столітті*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 21–22 жовтня 2016 р.). Львів, 2016. С. 50–53.

10. Гришко О.М. Виконавче провадження як складова категорії «судовий розгляд» (крізь призму аналізу категорії «розумність строків судового розгляду»). *Збірник тез круглого столу, присвяченого 69-й річниці прийняття Загальної декларації прав людини* (м. Київ, 11 грудня 2017 р.). Київ, 2015. С. 37–39.

11. Гришко О.М. Здача кваліфікаційного іспиту на отримання свідоцтва приватного виконавця як законодавча вимога до особи приватного виконавця. *Проблеми та стан дотримання захисту прав людини в Україні*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 18–19 серпня 2017 р.). Львів, 2017. С. 77–78.

12. Гришко О.М. Класифікація систем примусового виконавчого провадження (на підставі аналізу світового досвіду). *Сучасні проблеми правової системи та державотворення в Україні*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 23–24 лютого 2018 р.). Запоріжжя, 2018. С. 49–50.

АНОТАЦІЇ

Гришко О.М. Адміністративно-правовий статус органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Державний науково-дослідний інститут МВС України, Київ, 2018.

Дисертація є монографічним дослідженням, у якому комплексно, з урахуванням сучасних методів пізнання, здобутків вітчизняної та зарубіжної правничої науки, а також чинного законодавства України та ЄС, розкрито адміністративно-правовий статус органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів, і визначено перспективні напрями його вдосконалення. З урахуванням обґрунтованої позиції стосовно елементів структури адміністративно-правового статусу проаналізовано правосуб'єктність, права і обов'язки, відповідальність та статусні принципи діяльності органів та осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів. Досліджено принципи діяльності органів та осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів, закріплені в Рекомендаціях Rec (2003)16 та Rec (2003)17. Проаналізовано адміністративну правосуб'єктність державних та приватних виконавців, здійснено їх порівняльний аналіз. Досліджено повноваження органів Державної виконавчої служби України, права та обов'язки як державних, так і приватних виконавців.

Здійснено комплексну характеристику відповідальності приватних та державних виконавців за невиконання судових рішень, визначено види відповідальності та санкції, які покладаються на них за такі дії. Порівняно види відповідальності, що покладаються на державних та приватних виконавців як на осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів.

Ключові слова: адміністративно-правовий статус, органи Державної виконавчої служби, державні виконавці, приватні виконавці, примусове виконання, судові рішення.

Гришко А.Н. Административно-правовой статус органов и лиц, осуществляющих принудительное исполнение судебных решений и решений других органов. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 «Административное право и процесс; финансовое право; информационное право». – Государственный научно-исследовательский институт МВД Украины, Киев, 2018.

Диссертация является монографическим исследованием, в котором комплексно, с учетом современных методов познания, достижений отечественной и зарубежной юридической науки, а также действующего законодательства Украины и ЕС, раскрыт административно-правовой статус органов и лиц, осуществляющих принудительное исполнение судебных решений и решений других органов, и определены перспективные направления его совершенствования. С учетом обоснованной позиции в отношении элементов структуры административно-правового статуса проанализированы правосубъектность, права и обязанности, ответственность и статусные принципы деятельности органов и лиц, осуществляющих принудительное исполнение судебных решений и решений других органов. Исследованы принципы деятельности органов и лиц, осуществляющих принудительное исполнение судебных решений и решений

других органов, закрепленные в Рекомендациях Rec (2003)16 и Rec (2003)17. Проанализирована административная правосубъектность государственных и частных исполнителей, проведен их сравнительный анализ. Исследованы полномочия органов Государственной исполнительной службы Украины, права и обязанности государственных и частных исполнителей.

Проведена комплексная характеристика ответственности частных и государственных исполнителей за невыполнение судебных решений, определены виды ответственности и санкции, предусмотренные за подобные действия. Проведено сравнение видов ответственности, возлагаемых на государственных и частных исполнителей как лиц, осуществляющих принудительное исполнение судебных решений.

Ключевые слова: административно-правовой статус, органы Государственной исполнительной службы, государственные исполнители, частные исполнители, принудительное исполнение, судебные решения.

Grishko O.M. The Administrative and Legal Status of Bodies and Persons Carrying out Forced Execution of Court Decisions and Decisions of Other Bodies. – Qualification Research as the Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Law. Speciality 12.00.07 «Administrative law and processes; financial law; information law». – State Research Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Kyiv, 2018.

This thesis is a monographic study in which the administrative and legal status of the bodies and persons carrying out forced execution of court decisions and decisions of other bodies is researched in the complex manner, taking into account modern methods of cognition, the achievements of domestic and foreign legal science, as well as the current legislation of Ukraine and the EU, promising directions of its improvement are determined. Taking into account the reasonable position regarding the elements of the structure of the administrative-legal status, the personality, rights and responsibilities, responsibility and status principles of the activities of the bodies and persons executing court decisions and decisions of other bodies are analyzed. The principles of the activities of bodies and persons executing court decisions and decisions of other bodies fixed in the Recommendations Rec (2003) 16 and Rec (2003) 17 are investigated. The administrative legal personality of state and private executants has been analyzed, their comparative analysis has been carried out. The powers of the bodies of the State Executive Service of Ukraine, the rights and obligations of both state and private executants are investigated.

A comprehensive description of the responsibility of private and state executives for non-fulfillment of court decisions is made, the types of liability and sanctions imposed on them for such actions are defined. The comparative analysis of the types of liability that are borne by public and private executives as the employees carrying out forced execution of court decisions and decisions of other bodies is carried out.

Key words: administrative and legal status, bodies of the State Executive Service, state executors, private executors, enforcement, judicial decisions.

Гарнітура Таймс. Формат 60x84/16.
Наклад 100. Папір офсетний. Ум.-др. арк. 0,9.
Підписано до друку 21.05.2018. Замовлення 387.

Надруковано в «МП Леся».
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи від 08.04.2002 р. серія ДК № 892.

«МП Леся»
03148, Київ, а/с 115.
Тел./факс: (066) 60-50-199, (068) 126-49-26
E-mail: lesya3000@ukr.net